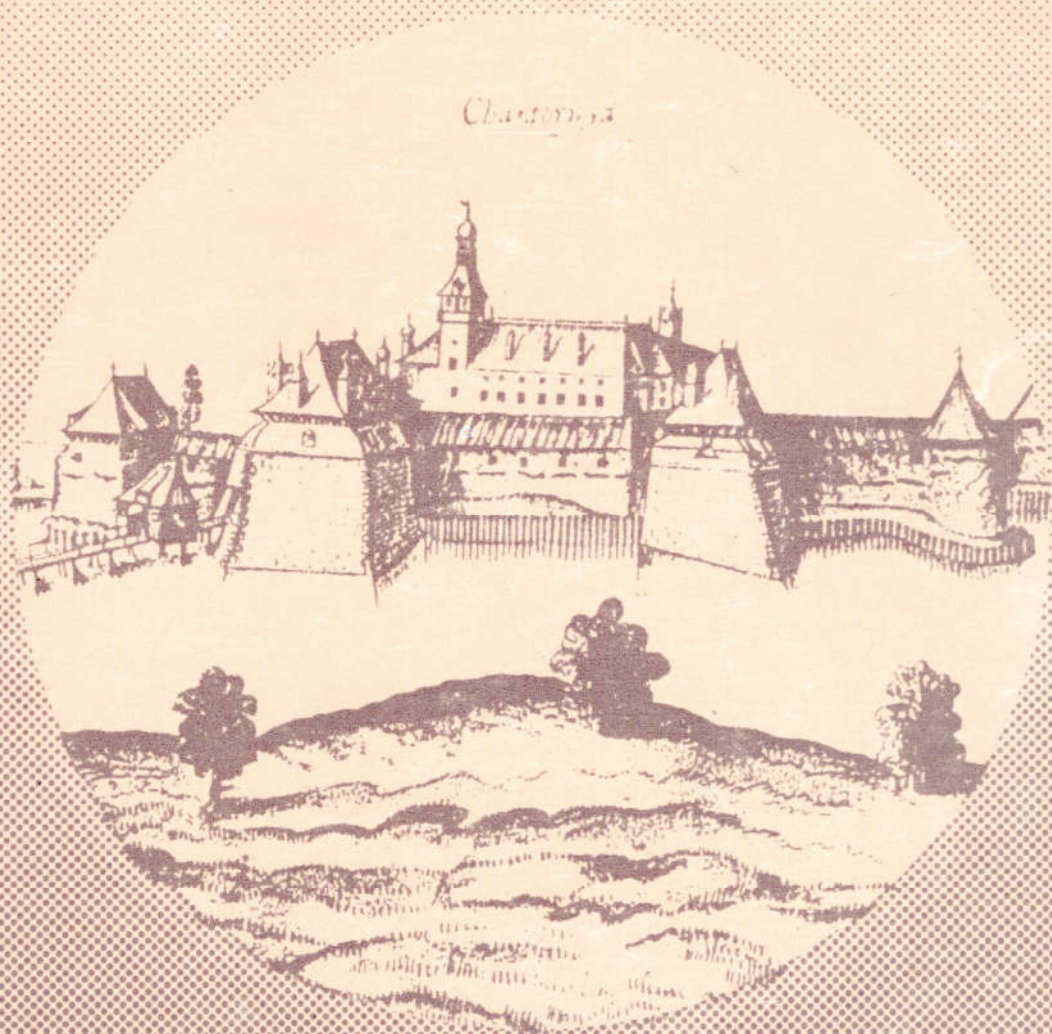

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

16

MUZEJSKI VJESNIK 16

ARHEOLOGIJA

Marijan BILIĆ, Varaždin

ZBIRKA GRČKOG NOVCA IZ GRADSKOG MUZEJA VARAŽDIN

Numizmatička zbirka Gradskog muzeja Varaždin sadrži 453 komada inventiranog antičkog novca, te još oko 1700 primjeraka koji nisu inventirani. Nekoliko komada neinventiranog novca također je antičkog porijekla, dok je veći dio iz kasnijih perioda. U okviru zbirke nalazi se i devetnaest komada grčkog novca.¹ Svi komadi su brončani osim jednog srebrnjaka (T III:1), a kovani su u tri različita područja: u Siciliji, u Sjevernoj Africi i na Balkanskom poluotoku. Za mali broj primjeraka antičkog novca imamo podatke o porijeklu nalaza. Što se grčkog novca tiče znamo jedino da tri primjerka (T II:5, III:5, br. 12) pripadaju ostavi u Štikadi kraj Gračaca koju je cjelokupno obradio I. Mirnik na drugom mjestu (Mirnik, VAMZ 1982). Zbog nepoznavanja porijekla ostalog novca u ovom radu ograničavam se samo na opis.

SIRAKUZA

1. (T I:1) AE, 15,4 x 15,7 mm, 2,78 g, 474 - 450 pr. Kr.

inv. br. 431

Av: ženska glava, vjerojatno nimfa Aretuza d.
Rv: hobotnica

G. Macdonald 1899, t XVI: 12, No 32; E. A. Arslan, 1976, 698 - 707; BMC, Sicily, No 126 - 132

2. (T I:2) AE, 25,3 x 25,5 mm, 15,88 g, 274 - 216 pr. Kr.

inv. br. 420

Av: ovjenčana glava Hierona 1. Rv: naoružani konjanik, ispod natpis IEPΩNOΣ

BMC Sicily, No 579 - 593; SNG Klagenfurt T 13, 536 - 537

3. (T I:3) AE, 20,6 x 20,7 mm, 8,85 g, 274 - 216 pr. Kr.

inv. br. 427

Av: glava Posejdona Rv: trozub s po jednim delfinom na bočnim stranama

E. A. Arslan, 1976, 1076 - 1126; SNG Klagenfurt I, T 14 : 544

4. (T I:4) AE, 21,5 x 21,7 mm, 8,05 g, 216 - 215 pr. Kr.

inv. br. 422

Av: ovjenčana glava Hieronima I. Rv: snop munja i jako oštećen natpis u dva reda
ΒΑΣΙΛΕΟΣ ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

BMC Sicily, No 645 - 648; E. A. Arslan 1976, 1134 - 1136

5. (T I:5) AE, 20,4 x 20,7 mm, 6,22 g, 215-212 pr. Kr.

inv. br. 430

Av: glava Posejdona 1. Rv: trozub s po jednim delfinom na bočnim stranama, natpis ΣΥΡΑ ΚΟΣΙΩΝ ispod vjerojatno Q F

E. A. Arslan, 1976, 1150 - 1152; BMC Sicily, No 671

Ovo je zadnja emisija novca bogatog grada Sirakuze iz vremena nakon ubojstva Hieronima II i proglašenja demokracije, pa do pada pod rimsku vlast.

AKRAGAS

6. (T II:1) AE, 23,7 x 25,3 mm, 10,72 g 5. st. pr. Kr.

Av: orao s raširenim krilima, te glavom zabačenom unazad, u pandžama drži kunu ili zeca Rv: rak

BMC Sicily, No 86 i dalje; E. A. Arslan, 1976, 60.

inv. br.

7. (T II:3) AE, 18,6 x 19,8 mm, 7,04 g, 287 - 241 pr. Kr.

Av: ovjenčana glava Apolona d. Rv: orao

E. A. Arslan, 1976, 120 - 132; SNG New Jersey PI 2:99, PI 3:113

inv. br. 418

8. (T II:3) AE, 20,8 mm, 6,33 g, iza 241 pr. Kr.

Av: ovjenčana glava Apolona d. Rv: tronožac
E. A. Arslan, 1976, 135

Zbog loše očuvanosti nije moguće tvrditi da je to novac Agrigenta, jer je ovakav tip dosta raširen kod Grka, npr. u Sirakuzi (BMC Sicily, No 681 - 683), u Tauromeniju (E. A. Arslan, 1976, 1402 - 1403) i drugdje.

inv. br. 433

KENTURIFE

9. (T I:6) AE, 23,4 x 25,4 mm, 11,33 g, iza 241 pr. Kr.

Av: ovjenčana glava Zeusa d. Rv: snop munja,

1

2

3

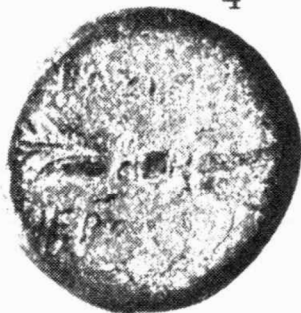
4

5

6

natpis u dva reda KENTO ΠΙΠΙΝΩΝ ispod
Δ
E. A. Arslan, 1976, 254 - 258; BMC Sicily,
Centuripe No 6
inv. br. 432

KARTAGA

10. (T II:4) AE, 18,7 x 19,2 mm, 4,42 g, 3. st.
pr. Kr.

Av: glava božice Tanit 1. Rv: konjska griva d.
E. asquaro, 1979, 98 - 141; SNG Copenhagen
144 - 178, 192 - 201, 283 - 286, 372 - 374
inv. br. 412

11. (T II:5) AE, 26,5 x 28,5 mm, 14,68 g, 200
- 146 pr. Kr.

Av: glava Tanit s vjencem klasja 1. Rv: konj
ide

I. Mirnik, Vamz, 1982, str. 156, br. 17; SNG
Copenhagen, 409 - 413
knjiga ulaska 3116

12. AE. 28,5 x- 29 mm, 20,15 g, 200 - 146 pr.
Kr.

opis kao gore

I. Mirnik, VAMZ; 1982, str. 156, br. 16; SNG
Copenhagen, 409 - 413
knjiga ulaska 3116

NUMIDIJA

13 (T III:5) AE, 26,5 x 27,5 mm, 11,12 g, 208
- 148 pr. Kr. i dalje

Av: lovorom ovjenčana glava bradatog
muškarca 1. RV: konj s uzdama trči 1.

I. Mirnik, VAMZ, 1982, str. 160, br. 81; SNG
Copenhagen 504 - 508, 510 - 515
knjiga ulaska 3116

DIRAHIJ

14. (T III:1) AR, 16,1 x 17,2 mm, 2,98 g, 229
- 100 pr. Kr.

Av: krava doji tele, desno rog izobilja, u
egzergu kormilo, natpis ΚΤΗΤΟΣ

Rv: četverokut s dvije zvijezde, natpis ΔΥΡ Α
ΜΥΝ ΤΑ

BMC Thessaly to Aetolia, Dyr, No 34; Ceka
1972 : 194

Ovaj tip novca nosi imena dvaju magistrata i
to u rev. vjerojatno godišnjeg eponima u
genitivu, a u av. nadglednika kovnice čije
ime dolazi u nominativu.

inv. br.

15. (T III:2) AE, 15,4 x 17 mm, 2,76 g, 229 -
100 pr. Kr.

Av: krava doji tele, natpis ΜΕΝΙΣΚΟΣ Rv:
četverokut s dvije zvijezde, natpis vjerojat-

no ΔΥΡ ΔΙΩ ΝΥ ΣΙΟΥ

Ceka, 1972; 195; BMC Thessaly to Aetolia,
Dyr, No 62 - 64

inv. br. 414I

KORKIRA

16. (T III:3) AE, 21,4 x 22,2 mm, 6,54 g, 138
- 222

Av: bista Plautille d. uokolo natpis
ΠΛΑΨΤΙΛΛΑΧΕΒΑ

Rv: bista Apolona d. uokolo natpis
ΚΟΡΚΥΡΑΙΩΝ ispred lica lovorova grančica
BMC Thessaly to Aetolia, Corc, No 689, PI
XXVI : 14

Ova emisija spada u 10. i posljednju fazu
kovanja u Korkiri (BMC Thessaly to Aetolia,
XI i X).

FILIPOPOLIS

17. (T III:7) AE, 28,1 x 28,4 mm, 14,98 g, 138
- 161

Av: bista Antonina Pija d. natpis AV ΑΔΠΙ
ΑΝΤΩΝΕΙΝΟ

Rv: Konkordija stoji zaokrenuta u lijevo držeći
pliticu i rog izobilja

BMC The Tauric Chersonese, Sarmatia No 8
a

inv. br. 434

???

18. (T III:4) AE, 18,1 mm, 7,15 g, 219 - 220

Av: Glava Apolona s lovorovim vijencem

Rv: Viktorija na lijevo, drži vijenac, natpis je
nečitak

N .A. Mušmov, 1912, t. XXXVII : 16

Ovo bi mogao biti novac Kavara, jednog od
trakijskih careva koji vlada 219 - 220. Zbog
nedostatka literature ne znamo gdje je
kovan.

inv. br. 424

BIZANTIJ

19. (T III:6) AE 16,9 x 17 mm, 3,09 g,

Av: glava muškarca d. Rv: konj pase travu
N. A. Mušmov, 1912, T XVI : 22, br. 3233

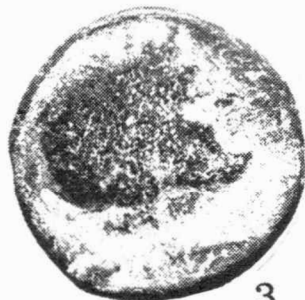
Ova kombinacija je vrlo rijetka . Nalazi se
npr. na novcu Aleksandrije Troadske (BMC
Troas, No 3 i dalje), ali je pripaz lika u av.
drukciji. Od literature koju sam prelistao
najsličniji lik našao sam na novcu Bizantija, pa
bih se prije odlučio za taj grad kao mjesto
kovanja premda je rev. različit.

1

2

3

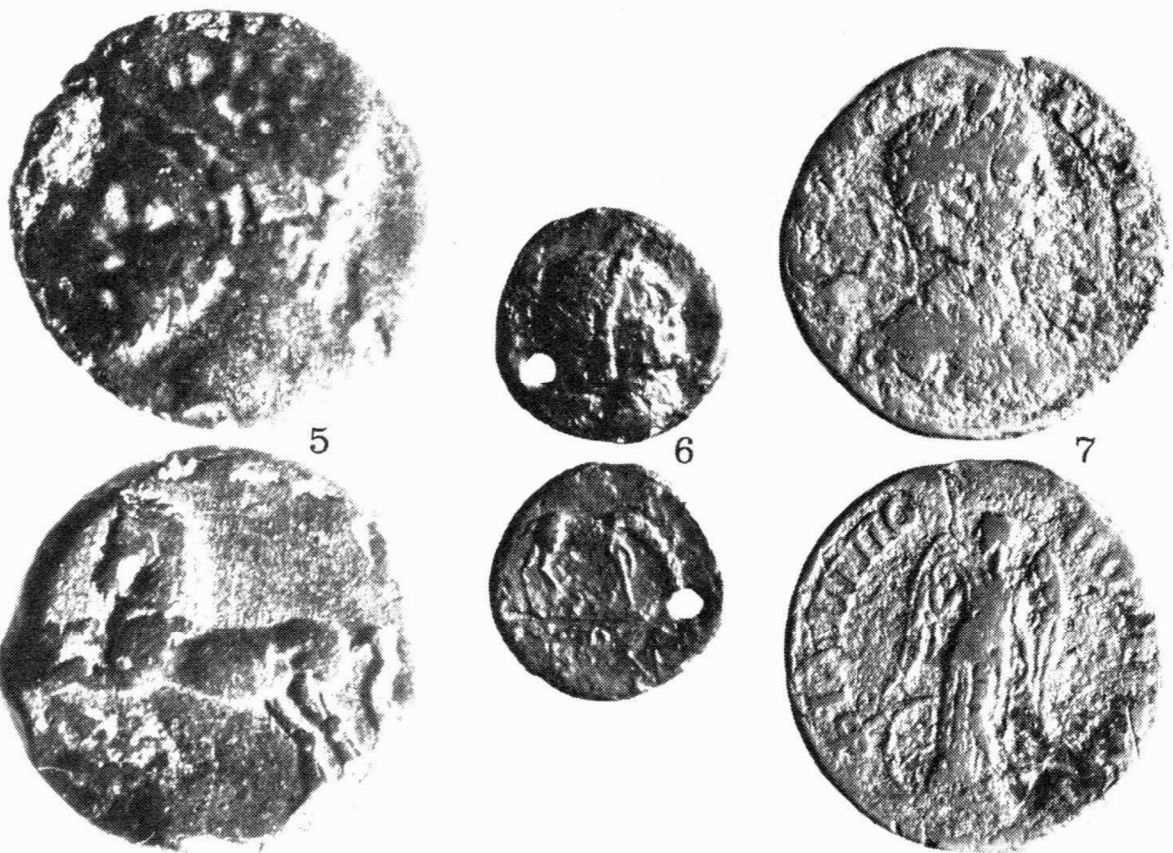
5

4

1) Zahvaljujem se M. Šimek na ljubazno
ustupljenom materijalu, te dr. Z. Dukat i dr.
I. Mirniku na stručnoj pomoći pri determina-

ciji novca.

* Sav novac snimio i fotografije napravio
D. Putar.

Literatura:

1. *BMC Sicily* - Catalogue of Greek Coins in the British Museum, Sicily, Barclay V. Head, P. Gardner, London, 1876.
2. *BMC Thessaly to Aetolia* - Catalogue of Greek Coins in the British Museum, Thessaly to Aetolia, Percy Gardner, London, 1883.
3. *BMC, The Tauric Chersonese* - Catalogue of Greek Coins in the British Museum, The Tauric Chersonese, Sarmatia, Dacia, Moesia, Thrace & C by Percy Gardner, London, 1887.
4. *BMC Troas* - Catalogue of Greek Coins of Troas, Aeolis and Lesbos by Warwick Wroth, London, 1894.
5. *E. A. Arslan, 1976*. - La Moneta della Sicilia Antica, Ermano A. Arslan, Milano, 1976.
6. *E. Asquaro, 1979*. - La Monetazione Punica, Catalogo delle Civiche Raccolte Numismatiche di Milano, Enrico Asquaro, Milano, 1979.
7. *G. Macdonald, 1899*. - Catalogue of Greek Coins in the Hunterian Collection, University of Glasgow, vol. I Italy, Sicily, Macedon, Thrace and Thessaly, by George Macdonald, Glasgow, 1899.
8. *H. Ceka, 1972*. - Ceka Hasan, Questions de numismatique Illyrienne, Tirana, 1972.
9. *I. Mirnik, VAMZ, 1982*. - Mirnik Ivan, Skupni nalaz novca iz Hrvatske III - Skupni nalaz afričkog brončanog novca i aes rude iz Štikade, VAMZ 3. serija - sv. XV, Zagreb, 1982.
10. *N. A. Mušmov, 1912*. - Mušmov' Nikola A., Antičnite moneti na Balkanskija poluostrv', Sofija, 1912.
11. *SNG; Copenhagen* - SYLLOGE NUMMORUM GREACORUM, The Royal Collection of Coins and Medals, Danish National Museum, North Africa, Syrtica - Mauretania, Edited by G. K. Jenkins, Copenhagen, 1969.
12. *SNG, Klagenfurt* - SYLLOGE NUMMORUM GREACORUM, Sammlung Dreer / Klagenfurt in Landesmuseum für Kärnten I. Teil Italien - Sizilien, Gotbert Moro, Klagenfurt, 1967.
13. *SNG, New Jersey* - SYLLOGE NUMMORUM GREACORUM, The Royal Collection of Coins and Medals, Danish National Museum, Italy, New Jersey, 1982.

Zusammenfassung

In der Münzensammlung des Stadtmuseum Varaždin, die über 2000 Stücke umfasst, befinden sich auch neunzehn Exemplare griechischen Ursprungs. Diese griechischen Münzen sind aus Bronze geprägt, und nur ein Stück ist Silberling (T III:1). Alle Exemplare stammen aus drei verschiedenen Gebieten: aus Sizilien (9 Stück - T I:1-5, T II:1-3,6), aus Nordafrika (4 Stück - T II:4,5, T III:5) und von Balkanischer Halbinsel (6 Stück - T III:1-4, 6-7). Da der Fundort der meisten Exemplare leider unbekannt ist, mit Ausnahme von 3 Stücken (T II:5, III:5, Nr 12) die aus einem Hortfund stammen, hat sich der Verfasser nur an die Beschreibung der Münzen begrenzt.

(Übersetzung: Marijan Bilić)

SADRŽAJ

MUZEOLŠKA PROBLEMATIKA

Zvonko HITREC DIDAKTIČKO - METODIČKO OSMIŠLJAVANJE MUZEJSKE PREZENTACIJE	3
Anita ŠESTANJ - PERIĆ UPORABA RADNIH LISTIĆA UZ IZLOŽBE U VARAŽDINSKOME MUZEJU	5
Marina ŠIMEK MALA MUZEJSKA UČIONICA	6

ARHEOLOGIJA

Marijan BILIĆ ZBIRKA GRČKOG NOVCA IZ GRADSKOG MUZEJA VARAŽDIN	11
Ana BOBOVEC GRAD MOSLAVINA U SVJETLU DOSADAŠNJIH ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA	17
Tatjana LOLIĆ, Amelio VEKIĆ, Slobodan OLIĆ IZVJEŠTAJ O ARHEOLOŠKIM ISKOPAVANJIMA U ČAKOVCU PROVEDENIM 1992. GOD. NA LOKALITETU STARI GRAD	21
Zorko MARKOVIĆ OSVRT NA NEKOLIKO NOVIH PRILOGA POZNAVANJU HRVATSKOG SREDNJOVJEKOVLJA (1990-1992. god)	24
Zorko MARKOVIĆ NEKOLIKO ZANIMLJIVIH ARHEOLOŠKIH NALAZA IZ KOPRIVNIČKE PODRAVINE	26
Marina ŠIMEK KASNOSREDNJEVJEKOVNI NALAZ IZ LUDBREGA	30
Vjekoslav ŠTRK ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA POVIJESNE URBANE CJELINE ČAZME U 1992. GODINI	35
Josip VIDOVIĆ NASTAVAK SUSTAVNIH ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA U ŠENKOVCU	41

ETNOLOGIJA

Marija BORKO NEKOLIKO MEDIMURSKIH DJEČJIH IGARA	44
Melita ĐANIĆ OSNOVANA " DRUŽINA " ČUVARI TRADICIJA HRVATSKIH OBITELJSKIH ZADRUGA	45
Slavica MOSLAVAC GLAZBENA FOLKLORNA BAŠTINA MOSLAVINE	46
Slavica MOSLAVAC USKRSNI OBIČAJI ČEHA I SLOVAKA U MEDURIČU	50

KULTURNA POVIJEST

Zdenko BALOG SJEVERNI PORTAL TRAKOŠĆANSKE CRKVE	53
Dražen KOVAČEVIĆ FRANJEVAČKI SAMOSTAN U PODGRADU	56
Lidija PLAVEC BIDERMAJER NAMJEŠTAJ NA PRIMJERIMA IZ FUNDUSA MMČ	58
Mladen MEDAR PRILOG POZNAVANJU GRADEVNE DJELATNOSTI U BJELOVARU	61
Magdalena LONČARIĆ O JEDNOM ŠALJIVOM GLASILU U FUNDUSU POVIJESNOG ODJELA GRADSKOG MUZEJA VARAŽDIN	63

POVIJEST

Božidar GERIĆ 1. IZVORI ZA POVIJEST BJELOVARA I BJELOVARSKOG KRAJA	66
Stjepan HAJDUK OTKRIĆE PRVE POGODBE O BARBIRENJU	71

Zoran HOMEN PRAVILNIK ZA BLUDILIŠTA U GRADU KRIŽEVCU IZ 1913. GODINE	73
Franjo HORVATIĆ GRBOVNIK ŽITELJA GRADA KOPRIVNICE	75
Goran JAKOVLJEVIĆ POLAGANJE UČITELJSKE PRISEGE U BJELOVARSKOJ GIMNAZIJI POČETKOM STOLJEĆA	77
Vladimir KALŠAN PRILOG ZA POVIJEST VINOGRADARSTVA U MEDIMURJU	79
Marjan KATUŠIĆ NARODNI POKRET 1903. GODINE U ZAPREŠIĆU (uz 90. obljetnicu)	81
Magdalena LONČARIĆ ZASTAVE ŽUPANIJE VARAŽDINSKE U GRADSKOM MUZEJU VARAŽDIN	84
Slavica MOSLAVAC ET KOTTYNA DENIQUE INSIGNE SUUM PROFECIT (I Kutina je naposljetku dobila svoj počasni znak)	87
Ljerka PERČI DOZVOLA ZA FOTOGRAFIRANJE IZ 1914. GODINE	88
Hrvoje PETRIĆ DELEKOVEC U SREDNJEM VIJEKU	90
Antun STIŠČAK TATARI SU PUSTOŠILI HRVATSKOM PRIJE 750. GODINA	93
Mladen NADU NASELJA I SELA SESVETSKOG PRIGORJA U SREDNJEM VIJEKU (II) (13 — 16. stoljeće)	95

PRIKAZI I ČLANCI

Ljerka ALBUS PRVI SEMINAR DRUŠTVA FOLKLORISTA	102
Antica BREGOVIĆ Prirodoslovna mapa "IZ ALBUMA FRANJE PL. KOŠĆECA "	103
Melita ĐANIĆ OBILJEŽAVANJE 740 - OBLJETNICE SLOBODNOG I KRALJEVSKOG GRADA KRIŽEVCI KROZ PROGRAM GRADSKOG MUZEJA I LIKOVNE GALERIJE	105
Miroslav KLEMM IZLOŽBA CRKvene UMJETNOSTI I BAŠTINE NOVOMAROFSKOGA KRAJA	109
Nada MATIJAŠKO UZ DESETU GODIŠNJICU PODRAVKINOG MUZEJA PREHRANE	110
Martin MATIŠIN GODIŠNJAK ZAVIČAJNOG MUZEJA VIRJE	112
Mladen MEDAR ECOVAST O OČUVANJU ARHITEKTONSKOG NASLJEDA	113
Ljerka PERČI POSJETITELJ IZ ARGENTINE	115
Smiljana PETR-MARČEC IZLOŽBA "ZRINSKI U MEDIMURJU"	116
Hrvoje PETRIĆ "PODRAVSKI ZBORNIK" 1992.	116
Anita ŠESTANJ-PERIĆ PRIZNANJE UHTA-e GRADSKOM MUZEJU VARAŽDIN	117
Josip ŠTIMAC MUZEJI HRVATSKOG ZAGORJA U NOVOM USTROJSTVU	118
Gordana KOVAČIĆ IN MEMORIAM IVANU GENERALIĆU	119

DJELATNOST MUZEJA I MUZEALACA

IZLOŽBE (1992)	121
AKCIJE (1992)	124
IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA (1992)	127
PUBLICISTIČKA DJELATNOST MUZEALACA (1992)	129

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kumrovec, Kutina, Sesvete, Sveti Ivan Zelina, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice, Veliki Tabor, Virje.

Broj 16 / 1993.

Godina XVI

Uređivački odbor:

Antica Bregović (GMV), Erika Nađ—Jerković (MMČ), Vladimir Kalšan (MMČ), Lidija Plavec (MMČ), Smiljana Petr—Marčec (MMČ), Josip Vidović (MMČ)

Tehnička redakcija u Muzeju Međimurja Čakovec:
Vladimir Kalšan, Erika Nađ-Jerković, Josip Vidović

Nakladnik:

Muzejsko društvo sjeverozapadne Hrvatske

Za nakladnika:

Zoran Homen

Grafička priprema:

»DTP STUDIO« KRIŽEVCI

Nikola Žulj

Tisak:

»GRATA« Bjelovar

Naklada: 650 primjeraka

ISSN 0350 - 9370

»Muzejski vjesnik« izlazi jedamput godišnje.

Rukopisi se ne honoriraju i ne vraćaju.

Za sadržaj i lekturu tekstova odgovorni su autori.

»Muzejski vjesnik« solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske